

7.10.2015

TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄN LIIKUNNAN OHJAUSRYHMÄ

Asettaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat tänään tekemällään päätöksellä asettaneet Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan ohjausryhmän.

Toimikausi

7.10.2015 - 31.5.2019.

Tausta

Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiselle on suuri tarve. Riittämätön liikunta on merkittävästi vaikuttanut siihen, että muun muassa ylipaino, lihavuus, tyypin 2 diabetes ja masennus ovat lisääntyneet sekä fyysinen kunto heikentynyt eri ikäryhmissä. Liikkumattomuus on WHO:n tuoreen arvion mukaan maailmanlaajuisesti neljänneksi tärkein riskitekijä elintapasairauksien aiheuttamissa kuolemantapauksissa. Asian kansantaloudellinen merkitys on huomattava.

Tutkimusten mukaan fyysisen aktiivisuuden toteutumisessa on suuria väestöryhmien välisiä eroja. Lapsista ja nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi noin puolet. Puberteetti-ikäisillä nuorilla vapaa-ajan liikuntaharrastus ja muu fyysisen aktiivisuus vähentyy merkittävästi ja enemmän kuin muissa vastaavissa länsimaissa. Työikäisistä runsas kymmenesosa liikkuu terveysliikunnan suosituksen mukaisesti ja eläkeikäisistä vain muutama prosentti. Suomalaisten työmatka- ja arkiliikunta ovat vähentyneet merkittävästi samalla kun istuva elämäntapa yleistyy.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteinen Terveyttä edistävän liikunnan ohjausryhmä valmisteli uudet, valtakunnalliset Muutosta liikkeelle! -linjaukset hallituskaudella 2011-2014. Linjaukset ulottuvat vuoteen 2020.

Ohjausryhmä valmisteli linjauksille toimeenpanosuunnitelman, jota on toteutettu laajassa yhteistyössä eri ministeriöiden, kuntien, asiantuntijalaitosten, järjestöjen ja muiden keskeisten tahojen kanssa. Vuosien 2014-2015 aikana on muun muassa vaikutettu istumisen vähentämisen ja liikunnan lisäämisen näkökulmista lainsäädäntöuudistuksiin, kuten varhaiskasvatukseen (36/1973) sekä esi- ja perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteisiin. Lisäksi on kartoitettu uusin tutkimustieto istumisen terveysvaikutuksista ja valmisteltu niihin perustuen suositukset istumisen vähentämiseen sekä viestitty laajasti istumisen haitallisuudesta eri sektoreille.

Eri ikäryhmiin painottuvat liikunnan edistämishjelmat ja asiantuntijatahot ovat vie-
neet linjausten sisältöjä käytäntöön kouluihin, työpaikoille, hoitolaitoksiin ja muihin organisaatioihin korostaen fyysisesti aktiivisen toimintakulttuurien muutosta liikunnan lisäämisessä. Samoin on toteutettu liikuntaneuvonnan täydennyskoulutusta ja levitetty hyviä käytäntöjä, työkaluja ja menetelmiä terveydenhuollon ammattilaisille sekä lisätty tiedonvaihtoa eri sektoreiden, erityisesti sosiaali-, terveys- ja liikuntasektorin kesken. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan näkökulmaa on saatu mukaan eri hallinnonalojen valtakunnallisiin strategioihin, ohjelmiin ja suosituksiin, kuten Työ-

elämä 2020, Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelma ja Joustava koulupäivä. Työhön ei ole ollut uusia määrärahoja, mutta opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön eri määrärahoissa on painotettu terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa. Uutena rahoitusmuotona on avattu valtioneuvoston kanslian strategisen tutkimuksen rahoitus, jossa liikunta oli yhtenä teemana vuonna 2014.

Monet toimeenpanosuunnitelman toimenpiteistä on saatu käyntiin, mutta ne vaativat useita vuosia toteutuakseen laajamittaisesti. Tarve on myös monien uusien toimenpiteiden käynnistämiseksi. Laaja-alaista toimeenpanoa on tärkeä jatkaa myös hallituskaudella 2015-2019.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman (29.5.2015) tavoite on hyvinvoinnin ja terveyden parantaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopisteeksi on nostettu muun muassa ennaltaehkäisy ja eriarvoisuuden vähentäminen, sujuvat hoitoketjut ja poikkihallinnollisuus ja yhteistyö eri tahojen kanssa sekä tuki terveellisille elintavoille. Ohjelma edistää kansanterveyttä, kansalaisten liikkumista, terveellisiä elämäntapoja sekä vastuunottoa omasta elämästä. Ohjelman kautta toimeenpannaan terveyttä ja hyvinvointia edistävät hyvät käytänteet ja toimintamallit. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan linjausten toimeenpano sisältyy hallituksen kärkihankkeeseen ”Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta” hallitusohjelman toteuttamisessa.

Uusi liikuntalaki (390/2015) tuli voimaan 1.5.2015. Lakiuudistus vahvistaa monin tavoin terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan asemaa. Laki korostaa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan asemaa liikuntatoimen ja yhteiskunnan eri toimialojen kokonaisuudessa. Lain keskeisinä tavoitteina on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä fyysistä toimintakykyä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansalais- ja seuratoimintaa sekä huippu-urheilua samoin kuin eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. Poikkihallinnollisen yhteistyön merkitys korostuu opetus- ja kulttuuriministeriön, valtion liikuntaneuvoston ja kuntien tehtävissä. Lisäksi lain perusteluissa todetaan, että kaikkien hallinnonalojen tulee osallistua liikunnan edistämiseen oman toimivaltansa rajoissa.

Ohjausryhmän tehtävät:

- 1) Varmistaa, että hallitusohjelman mukaiset kansalaisten liikkumisen edistämiseen liittyvät kirjaukset toteutuvat.
- 2) Johtaa ja koordinoi valtakunnallisesti Muutosta liikkeellä! - linjausten toimeenpanoa ja määrittää työn painopisteet huomioiden hallitusohjelman linjaukset.
- 3) Seurata ja arvioida toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta erikseen sovittavien indikaattoreiden avulla. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kokonaisuus integroituu valtion liikuntaneuvoston liikuntalain mukaiseen tehtävään arvioida valtiotason hallinnon toimenpiteiden vaikutusta liikunnan alueella.

4) Suunnitella ja toteuttaa toimenpiteitä liikunnan poikkihallinnolliseen yhteistyöhön valtakunnallisella tasolla.

5) Viestiä terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan mahdollisuuksista väestön terveyden, työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Organisointi

Puheenjohtajisto:

Johtaja Taru Koivisto
Sosiaali- ja terveysministeriö
Henkilökohtainen varajäsen neuvotteleva virkamies Sirpa Sarlio-Lähteenkorva, sosiaali- ja terveysministeriö

Ylijohtaja Esko Ranto
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Henkilökohtainen varajäsen, johtaja Harri Syväsalmi, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet:

Neuvotteleva virkamies Tanja Rantanen, valtiovarainministeriö
Henkilökohtainen varajäsen ylitarkastaja Suvi Savolainen, valtiovarainministeriö

Opetusneuvos Heli Nedeström, opetus- ja kulttuuriministeriö, yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osasto
Henkilökohtainen varajäsen opetusneuvos Elise Virnes, opetus- ja kulttuuriministeriö, ammatillisen koulutuksen osasto

Neuvotteleva virkamies Meri Larivaara, sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto
Henkilökohtainen varajäsen ylitarkastaja Hanna Nyfors, sosiaali- ja terveysministeriö, sosiaali- ja terveystaloustieteiden osasto

Asiantuntija Tytti Viinikainen, Liikennevirasto
Henkilökohtainen varajäsen asiantuntija Erika Helin, Liikennevirasto

Ympäristöneuvos Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö
Henkilökohtainen varajäsen erikoissuunnittelija Martti Aarnio, Metsähallitus

Elintarvikeylitarkastaja Minna Huttunen, maa- ja metsätalousministeriö
Henkilökohtainen varajäsen professori Liisa Tyrväinen, Luonnonvarakeskus LUKE

Majuri Harri Koski, Puolustusvoimat
Henkilökohtainen varajäsen erikoissuunnittelija Kai Pihlainen,
Puolustusvoimat

Suunnittelija Suvi Helanen, Valtion liikuntaneuvosto
Henkilökohtainen varajäsen tutkijatohtori Elina Sillanpää,
Valtion liikuntaneuvosto

Erytisasiantuntija Kari Sjöholm, Suomen Kuntaliitto
Henkilökohtainen varajäsen liikuntajohtaja Niina Epäilys,
Oulun kaupunki

Johtaja Tommi Vasankari, UKK-instituutti
Henkilökohtainen varajäsen tutkimusjohtaja Harri Sievänen,
UKK-instituutti

Johtaja Eino Havas, Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES
Henkilökohtainen varajäsen ohjelmajohtaja Jyrki Komulainen,
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES

Johtava asiantuntija Timo Ståhl, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Henkilökohtainen varajäsen tutkija Katja Borodulin,
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Tiimipäällikkö Sirpa Lusa, Työterveyslaitos
Henkilökohtainen varajäsen erikoistutkija Anne Punakallio,
Työterveyslaitos

Erytisasiantuntija Matleena Livson, Valo ry
Henkilökohtainen varajäsen erityisasiantuntija Jukka Karvinen, Valo ry

Toiminnanjohtaja Anne Taulu Soveli ry
Henkilökohtainen varajäsen toiminnanjohtaja Janne Juvakka,
Diabetesliitto

Ohjausryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa.

Työjaosto: Ohjausryhmällä on työjaosto, johon kuuluvat puheenjohtajat, puheenjohtajien varajäsenet ja sihteerit. Työjaostoon voidaan kutsua myös asiantuntijajäseniä.

Asiantuntijat:

Ohjausryhmä voi kutsua kuultavaksi asiantuntijoita sekä nimetä jaostoja ja asiantuntijaryhmän keskeisistä terveyden, hyvinvoinnin ja liikunnan alueella toimivista tahoista. Ohjausryhmä määrittelee mahdollisten jaostojen ja asiantuntijatyöryhmän tehtävät.

Sihteeristö:

Ohjausryhmä voi ottaa sihteerit sekä sosiaali- ja terveysministeriöstä että opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Seuranta- ja arviointitehtävissä asiantuntijana toimii Valtion liikuntaneuvoston sihteeristön edustaja.

Kustannukset ja rahoitus

Ohjausryhmän menot maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön momentilta 33.01.01 ja opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta (4.14.)29.01.01. Ohjausryhmän tulee työskennellä virka-aikana ilman eri korvausta. Ohjausryhmän ja muissa matkoissa noudatetaan ministeriöiden antamia matkustusohjeita.

Juha Rehula
Perhe- ja peruspalveluministeri

Sanni Grahn-Laasonen
Opetus- ja kulttuuriministeri

Liisa Katajamäki
Hallitusneuvos
Sosiaali- ja terveysministeriö

Satu Heikkinen
Kulttuuriasianneuvos
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Liitteet

Muistio

Jakelu

Jakelussa mainituille

